

MH 6325/2018/05.00.02

Käsivarren erämaa-alueen ja Ánnjaloanjin suojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

12.11.2019

Kuva: Seija Olkkonen

YHTEENVETO

Käsivarren erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

1. Suunnittelualan yleiskuvaus

Käsivarren erämaa-alue 220 176 ha, sijaitsee kokonaan Enontekiön kunnassa ja saamelaisen kotiseutualueella. Alue on valtion maata ja Metsähallituksen hallinnassa. Lakisääteisen erämaa-alueen lisäksi suunnittelualueeseen kuuluu 1094 ha Natura 2000 -suojeluohjelmassa olevaa aluetta, joka myös on Metsähallituksen hallinnassa. Erämaa-alueen sisällä on Valtiojoen (Válddejoga) harjijensuojeluohjelmakohde ja Ännjaloanjin luonnonsuojelualue, 90 ha. Suunnittelualue kuuluu kokonaisuudessaan Natura 2000 -alueeseen Käsivarren erämaa (FI1300105).

Käsivarren erämaa-alue suurtuntureineen on maisemaltaan vaikuttava ja erityinen alue ja hyvin tunnettu matkailu- ja retkeilykohde. Se on osa rajat ylittävää pohjoista vaellusmaastoa ja rajautuu idässä norjalaiseen Reisan (Ráissa) kansallispuistoon ja pohjoisessa Ráisduottarháldin maisemansuojelualueeseen. Etelässä erämaa-alue ulottuu Lätäsenon (Leahttáseanu) soidensuojelualueeseen, joka kuuluu samaan Natura 2000 -alueeseen sen kanssa. Lännessä erämaa-alueen ja valtatie 21 väliin jää Metsähallituksen hallinnassa olevaa erämaista valtion maata.

2. Perustamistarkoitus

Erämaa-alueet on perustettu alueiden erämaaluonteiden säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi.

3. Eloton luonto: vesistöt ja geologia

Erämaa-alue kuuluu suurimmaksi osaksi Tornion-Muonionjoen (Duortnus-Muonájoga) vesistöalueeseen. Kahperusvaarasta (Gahperusváris) länteen laskevat vedet kuuluvat Skibotnjoen (Ivgojoga) vesistöalueeseen. Erämaa-alueen sisällä Termisvaaralta (Dierpmesvárr) Ropitunturille (Roahpái) ulottuva vedenjakaja jakaa vesistöt itään laskeviin Lätäsenon valuma-alueen vesistöihin ja lounaaseen laskeviin Kõnkämäenon (Geaggáneanu) valuma-alueen vesistöihin. Suurista korkeuseroista johtuen jyrkät kosket ja putoukset ovat tyyppisiä.

Käsivarren erämaa-alueen kallioperä on Suomen oloissa poikkeuksellinen, ja se jakaantuu kahteen selvästi erilaiseen osaan. Alueen keski- ja itäosan kallioperä on muodostunut 1800–2700 miljoonaa vuotta sitten. Tällainen kallioperä on tyyppistä laajoille Fennoskandian alueille. Käsivarren luoteisosa on nuorempaa, 600–400 miljoonaa vuotta sitten vanhoista sedimenteistä ja vulkaanisista kivistä syntynyttä kalliota. Näiden nuorten muodostumien esiintyminen tekee Käsivarren luonnon monessa suhteessa muusta Suomen alueesta poikkeavaksi.

4. Natura 2000 -luontotyytit

Suunnittelualueen luontotyyppitiedosta valtaosa on kerätty ilmakuvatulkinnalla LUOTI-hankkeessa, ja LUOTI-inventointien tietojen pohjalta Natura-luontotyytit on johdettu MHGIS-tietokantaan. Em. seikat aiheuttavat epätarkkuutta inventoituihin luontotyyppihin ja niiden pinta-alatietoihin.

Käsivarren erämaan laaja-alaisimmat luontodirektiivin luontotyytit ovat tunturikankaat (osuus 50 % suunnittelualueesta), karut tunturiniityt (osuus 15 %) ja tunturikoivikot (osuus 11 %). Karujen tunturiniityjen osuus on suuri, koska alueen korkeilla tuntureilla esiintyy laajasti heinäkankaita, kuten lampaannata-tunturivihviläkankaita. Alueella on laajalti silikaattikallioita, vaihettumis- ja rantasoiita sekä aapa- ja palsasoiita. Kirkasvetisiä tunturijärviä ja virtavesiä on myös huomattava osuus alueen pinta-alasta. Erämaan pohjoisosan suurtuntureilla on kallioperässä olevan dolomiitin vaikutuksesta johtuen Pohjois-Lapissa harvinaisia luontotyyppisiä, kuten kalkkikallioita, lapinvuokkokankaita ja huurresammallähteitä. EU:n tärkeinä pitämiä eli priorisoituja luontotyyppisiä ovat variksenmarjadyynit, huurresammallähteet, aapasuot, palsasuot, luonnonmetsät, puustoiset suot ja tulvametsät.

Suunnittelualueella esiintyvistä luontotyypeistä ovat uhanalaisia mm. variksenmarja-jäkälä-tunturikoivikot, variksenmarjatunturikoivikot, tuulikankaat, karut lapinvuokkokankaat lumenviipymät sekä lumenpysymät, joita esiintyy Suomessa vain Käsivarren alueella. Edellä mainituista monet ovat uhanalaisia harvinaisuutensa vuoksi. Tiedot suunnittelualueen uhanalaisista luontotyypeistä ovat valittavan puutteelliset.

5. Lajisto

Tiedot Käsivarren alueen nisäkäs- ja lintulajien esiintymisestä ja runsaudesta Käsivarren alueella ovat puutteellisia. Suurpetojen esiintymisestä on parhaat tiedot, mutta tiedot yksilömääristä ovat epätarkkoja. Pikku-nisäkkäiden runsaus ja levinneisyys tunnetaan hyvin. Lintulajisto tunnetaan kohtuullisen hyvin, mutta useimpien lajien osalta runsausarviot ovat hyvin epätarkkoja. Alueelta on nimetty kolme Lapin tärkeää lintualueutta. Käsivarren alueella on Suomen tihein ahmakanta, joka on yhteinen Norjan ja Ruotsin kanssa. Käsivarsi onkin tärkeimpiä ahman esiintymisalueita Suomessa. Käsivarren suurtunturit ovat myös parasta uhanalaisen naalin pesimäympäristöä Suomessa. Uhanalaiset kalalajit muodostavat keskeisen osan erämaa-alueen vesistöjen kalalajistosta.

Käsivarressa esiintyy seitsemän luontodirektiivin liitteen II kasvilajia. Uhanalainen kalkkipaikkojen lajisto on keskittynyt Käsivarren erämaan pohjoisosan suurtuntureille. Suunnittelualueella on yli 20 silmälläpidettävää putkilokasvilajia, joista monen esiintyminen rajoittuu Käsivarren pohjoisosan suurtuntureille. Käsivarren erämaalla on erittäin suuri merkitys uhanalaisen tunturisammallajiston suojelulle. Erämaasta tunnetaan yli 70 uhanalaista sammallajia ja runsaat 20 uhanalaista jäkälälajia.

Uhanalaisten ja silmälläpidettävien selkärangattomien eläinten esiintyminen Käsivarren erämaa-alueella painottuu niin sanotulle suurtuntureiden alueelle. Käsivarren erämaa-alue muodostaa yhdessä Mallan luonnonpuiston (Mallá) ja Saanan (Sáná) kanssa Suomen oloissa ainutkertaisen kokonaisuuden. Tällä alueella elää lukuisia selkärangatonlajeja, joita ei tavata muualla Suomessa.

6. Kulttuuriperintö

Saamelaiden kotiseutualueen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnissa esitetään maisema-alueeksi aluetta ”Käsivarren suurtuntureiden maisemat”, 84 579 ha. Valtioneuvosto ei ole vielä vahvistanut Suomen uusia valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Alueella ei ole kansallismaisemia eikä valtakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaita luokiteltuja maisema-alueita. Raittijärven (Ávžžášjávri) kylä on maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Alue on ollut ja on yhä tärkeä saamelaisille. Koko erämaa-alue on ollut pitkään saamelaiden porolaidunmaata. Alueen saamelainen kulttuurimaisema muodostuu perinteisestä luonnonkäytöstä, paikannimisistä, maaston muodoista ja maisemaan liitettävistä tarinoista, pyhistä paikoista ja historiasta. Saamelainen kulttuurimaisema muodostuu ennen kaikkea maisemaan liitetyistä arvoista, tapoikeudesta ja perinteisestä tiedosta.

Alueen rakennusperintökohteita ei ole inventoitu, mutta alueella ei tiedetä olevan kulttuurihistoriallisesti erityisen arvokkaita rakennuksia. Asutusta alueella on ainoastaan Raittijärven kylässä, joka on merkitty Tunturi-Lapin maakuntakaavassa merkinnällä sma (saamelaisalueella sma-merkinnän saavat mm. valtioneuvoston päätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöalueet). Maakuntakaavassa sille on annettu kaavamääräys ”Alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen”. Valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi on luokiteltu Pihtusjärven (Bičhosjávri) kivinen porokaarre (myös sma-merkintä maakuntakaavassa) (6/2). Pihtusjärvellä on osavuotista asutusta.

Käsivarren erämaa-alueella on tehty arkeologisten kulttuuriperintökohteiden inventointi pohjoisosassa v. 2012 ja eteläosassa v. 2014 (6/3). Aluetta ei ole kuitenkaan inventoitu kokonaan. Inventoinneissa painotettiin alueita, joilla sijaitsevat arkeologiset kohteet olisivat maaston kulumisen vuoksi eniten vaarassa tuhoutua – mm. reittien varrella ja autio- ja varaustupien läheisyydessä. Alueelta on dokumentoitu kymmeniä arkeologisia kohteita tuhansien vuosien takaisista asuinpaikoista kivisiin erotuskaarteisiin, purnuihin, pyyntikuoppiin, seitoihin ja nykyajan retkeilyn jälkiin. Useimpien arkeologisten kohteiden kunto alueella on hyvä. Käsivarren erämaa-alueelta on perimätietoa useista palvospaikoista. Tällaiset on dokumentoitu Termisvaaralta (Dierpmesváris) ja Somasjärveltä (Somasjávri). Samuli Paulaharjun mukaan myös Halti on ollut vanha palvontakohte (6/4). Paulaharju kertoo myös Seiteoaivella ja Virdniniballa olevista palvontapaikoista sekä Suhpejávriilla olevasta parantavasta lähteestä, mutta niistä ei ole tarkempaa paikkatietoa. Myös Ropin itäpuolella on seitakivi. Saamelaisesta poronhoidosta kertovat kivistä rakennetut porokaarteet Pihtusjärveltä ja Birfejávrieltä (Bierfejávri). Niiden rakentamisajankohdaksi on arvioitu 1900-luvun alkupuoli.

Erämaa-alueelta on löydetty seitsemän rautakaudelle tai historialliselle ajalle ajoittuvaa rautaista nuolenkärkeä. Niistä ainoastaan yhden, vuonna 2012 löytyneen kärjen tarkka löytöpaikka on tiedossa.

7A Luonnon virkistyskäyttö: retkeily ja luontomatkailu

Käsivarren erämaa-alue on käyntikertojen määrällä mitattuna Suomen suosituin erämaa-alue. Pääosa Käsivarren erämaa-alueen virkistyskäytöstä ja luontomatkailusta keskittyy Kilpisjärven (Gilbbesjávri) ja Haltin väliselle Kalottireitille sekä Kilpisjärven ja Palojärven (Bálojávri) väliselle Metsähallituksen merkitylle moottorikelikauralle. Merkittävin osa alueen virkistyskäytöstä on omin voimin tapahtuvaa hiihto- ja patikkaretkelyä sekä

kalastusta. Erämaa-alueella harjoitettavista luontomatkailuaktiviteeteista suosituimpia ovat moottorikelkkasafarit ja pilkkiretket. Virkistyskäyttö painottuu maalisyyskuulle, luontomatkailutoiminta puolestaan maalitouko-kuulle. Arvio kävijöiden määrästä Käsivarren erämaa-alueella on 1990-luvun alun jälkeen kaksinkertaistunut noin 12 000 vuosittaiseen käyntiin. Vuonna 1992 merkitty Kalottireitti on erämaa-alueen ainoa merkitty kesäreitti. Talvisin Metsähallitus on merkinnyt reitit Kilpisjärveltä Haltille, aikaisempina vuosina myös Kobmajoen (Gopmajoga) autiotuvalle, Toskaljärvelle (Doskaljávri) ja Lossujärvelle (Loassojávri). Metsähallituksen merkitty moottorikelkkaura kulkee Käsivarren erämaa-alueen läpi, Kilpisjärveltä Palojärvelle. Lisäksi Saarikoskelta on merkitty moottorikelkkaura Raittijärven lapinkylään. Merkittyjen talvireittien avulla pyritään keskittämään liikku- mista, mikä puolestaan vähentää virkistyskäytöstä ja luontomatkailusta luonnolle ja muulle alueen käytölle ai- heutuvia haittoja. Merkityt talvireitit myös lisäävät alueella liikkuvien turvallisuutta.

Virkistyskäyttöä ja luontomatkailua palvelee 20 Metsähallituksen ylläpitämää auto-, varaus- ja päivätupaa, kolme vuokrakämpää sekä kaksi huolto- ja valvontatupaa.

7B Luonnon virkistyskäyttö: opastusviestintä

Kilpisjärven luontokeskus on avoinna sesonkiaikoina, maaliskuusta syyskuuhun. Luontokeskuksesta saa ka- lastus- ja maastoliikennelupia, avaimia Käsivarren varaustupiin ja vuokrakämppiin sekä karttoja. Luontokeskus toimii alueen infopisteenä. Skandien laidalla -näyttely kertoo alueen luonnosta. Luontokeskuksen ollessa suljet- tuna palvelee Tunturi-Lapin luontokeskus Hetassa (Heahtá).

8 Erätalous: nykytila

Käsivarren erämaa-alue on osa laajempaa yhtenäistä riistatalousaluetta ja perinteisesti paikallisille tärkeää pyyn- tialuetta. Käsivarren suurtunturialue ja sen vaikutuspiiriin kuuluvat alueet ovat tunnettuja erityisesti riekon met- sästysalueena. Hyvinä riekkovuosina riekon ansapyyynnillä on taloudellista merkitystä osalle metsästäjistä.

Käsivarren erämaa-alue tarjoaa seisovan lintukoiran kanssa metsästäville erityisiä maastoja, vastaavaa aluetta on Suomessa vain Utsjoella (Ohcejohka). Suunnittelualue kuuluu kokonaisuudessaan pienriistan lupametsäs- tysalueeseen 1613 Käsivarsi (kokonaispinta-ala on 313 846 ha), jonne ulkopaikkakuntalaisille asiakkaille myy- dään pienriistan metsästyslupia riekon, vesilintujen ja jäniksen, sekä pienpetojen metsästyksen.

Vesistöjen tila on kalaston kannalta erinomainen. Aiemmin moniin vesiin on istutettu siikaa, mutta nykyisin teh- dään vain raudun siirtoistutuksia. Kalavesiä hoidetaan kalastusrajoitus- ja rauhoitustoimin.

Kalastuksella on edelleenkin suuri taloudellinen, sosiaalinen ja virkistysellinen merkitys alueella asuville ja ka- lastus on osa paikallista elämäntapaa. Verkkopyynnin pääsaaliskala on siika. Pilkkiminen on suosittua.

Kalastus on Käsivarren matkailun keskeisiä vetovoimatekijöitä. Suurtuntureilla kalastusmatkailun kannalta halu- tuin saaliskala on rautu eli nierä. Kesäinen kalastusmatkailu kohdistuu tällä hetkellä valtaosin harjukseen. Muita haluttuja saaliskaloja ovat taimen ja lohi.

9 Tutkimus

Kilpisjärven biologisen aseman toiminta on vaikuttanut ja vaikuttaa myös tutkimusaktiivisuuteen Käsivarren erämaassa. Alue on laajuutensa ja luonnontilaisuutensa vuoksi esimerkiksi globaalitutkimuksen merkittävä seuranta-alue.

10 Muu luonnonvarojen käyttö, rasitteet, käyttöoikeudet ja sopimukset

Erämaa-alueelta on osoitettu alueita polttopuiden ottoon. Luontaiselinkeinotilallisilla ja poromiehillä on seitse- män porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain mukaista tukikohtaa ja yksi muu sopimus. Poliisilla on partiomaja, samoin tullilla. Rajavartiolaiteksella on neljä partiomajaa. Erämaa-alueen sisällä on maanmittaus- toimituksilla erotettuja porotilalain mukaisia paimentopaikkoja.

Käsivarren erämaa-alueella toimivilla luontomatkailuyrityksillä on mahdollisuus saada oikeus kahden tilapäisen ohjelmopalvelutukikohdan sijoittamiseen Käsivarren erämaa-alueelle. Käyttöoikeussopimukset myönnetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Raittijärven valtion polku on päätetty lakkauttaa, mutta hallinnansiirtoa ei ole vielä toteutettu.

10 b Porotalous

Suunnittelualue kuuluu kokonaan Käsivarren paliskuntaan, jonka pinta-alasta suunnittelualueella on liki puolet, 46 %. Saamelaisenemmistöisen Käsivarren paliskunnan alueella poronhoito on säilynyt hyvin perinteisenä ja poroja hoidetaan edelleen siidoittain eli tokkakunnittain. Paliskunnan suurin sallittu poroluku on 10 000. Palis- kunta on jakautunut neljään siidaan; paliskunnan eteläosissa porojaan paimentavat Erkunan (Ergoniid) siidan

jäsenet, paliskunnan keski- ja länsiosassa Kova–Labban (Gová-Labba), paliskunnan pohjoisosassa Raittijärven (Gáijjogiid) ja länsiosassa Vasaran siida. Talvisin nämä sidat jakautuvat omiin talvikyliin, joita voi olla talvesta riippuen 5–11 kappaletta.

Käsivarren paliskunnassa toteutetaan perinteistä paimennusta ja porojen vuosikierto perustuu luontaiseen laidunkiertoon. Muutama pienporonomaaja vasottaa poronsa aidoissa. 60–70 % poroista ruokitaan keväällä tarvittaessa. Ruokinnan tarve vaihtelee vuosittain riippuen mm. lumen koostumuksesta.

Ahmat aiheuttavat vuosittain erittäin merkittävät provahingot Käsivarren paliskunnan poronomaajille heikentäen samalla saamelaisen perinteisen elinkeinon toimintaedellytyksiä.

KESKEISET ARVOT JA UHKAT

11 Keskeiset suojele- ja käyttöarvot sekä uhat

Lomakkeella kuvataan suunnittelualueen keskeiset luonto-, kulttuuriperintö- ja käyttöarvot. Suunnittelualueen keskeisten arvojen määrittely tehdään nykytilan kuvauksen pohjalta. Arvojen määrittely on hoito- ja käyttösuunnitelman tärkeimpiä kohtia, sillä suunnitelman päämäärät ja tavoitteet kohdistuvat suunnittelualueen keskeisten arvojen säilyttämiseen ja parantamiseen.

Keskeisiä luontoarvoja ovat luontodirektiivissä mainitut **luontotyypit ja -lajit, uhanalaiset luontotyypit ja eläin- ja kasvilajit, lintudirektiivin lajit, erämaisuus ja geologiset kohteet**. Näiden arvojen säilymistä uhkaa ihmistoiminta alueella (mm. maastoliikenne, huolto, retkeily) ja globaalimuutos.

Keskeisiä ihmiseen tai ihmisen toimintaan liittyviä arvoja ovat alueen **kulttuuriarvot**, kuten luonnon- ja kulttuurimaisemat, saamelaiskulttuuri, paikalliskulttuuri ja eräkulttuuri ja **virkestys- ja elinkeinokäyttöarvot**, kuten luonnon ja kulttuurikohteiden virkestyskäyttö, poronhoito ja matkailun yritystoiminta. Näihin kohdistuvat uhat liittyvät mm. toimintakulttuuriin.

Nro	Arvoluokka- ja tyyppi	Uhkakuvaus
1.1	LUONTOARVOT Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit	<p>Virkestyskäyttö: voi uhata lajiesiintymiä tai pesintöjä ja muuttaa esimerkiksi lintulajiston koostumusta. Roskaaminen voi heikentää paikallisesti luontotyyppien tilaa</p> <p>Ihmisten aiheuttama häirintä, tahallinen tai tahaton voi uhata direktiivilajien pesintää</p> <p>Arkit vaikuttavat ympäristöönsä – pitkäaikaisen leiriytymisen aiheuttama maaston kuluminen, jätteiden ja roskien jääminen maalle ja vesistöihin. Muut lajistovaikutukset.</p> <p>Laidunnuspaine: Porojen pitkäaikainen voimakas laidunnus muokkaa ja muuttaa kasvillisuuden koostumusta, rakennetta ja runsautta.</p> <p>Alueelle voi levitä esim. ihmisen mukana vieraslajeja, joilla voi olla vaikutusta uhanalaisiin lajeihin</p> <p>Kettu vallannut elintilaa naailta ja vaikeuttaa naalin palauttamista alueelle. Kettu hyötyy ilmastosta muuttumisesta ja ihmisen toiminnasta.</p> <p>Ilmastomuutos Ilmastosta lämmetessä tunturipaljakan on ennustettu kutistuvan metsänrajan noustessa. Kasvupaikkojen rehevöityminen/umpeenkasvu uhkaa mm. tunturiniittyjä ja lumenviipymiä. Palsasoita uhkaa palsojen sulaminen.</p> <p>Varsinkin pesimäaikana motorisoitu liikkuminen aiheuttaa häiriötä. Mönkijäliikenne voi tuhota lajiesiintymiä kesällä ja kelkkaliikenne talvella.</p>
1.2	LUONTOARVOT Uhanalaiset luontotyypit	Laidunnuspaine , kts. yllä Ilmastomuutos , kts. yllä
1.2	LUONTOARVOT ja eläin- ja kasvilajit	Virkestyskäyttö , sen vaatimat rakenteet ja niiden kunnossapito voi huonosti ohjattuna ja suunniteltuna uhata lajiesiintymiä.

		<p>Laidunnus: Usein toistuva voimakas tallaus voi uhata etenkin pieniä lajiesiintymiä. Syönnös- ja tallausjälkiä; joidenkin kasvien siemenellinen lisääntyminen voi häiriintyä laidunnuksen takia</p> <p>Ilmaston muuttuminen vaikuttaa lajistoon; eteläiset hyötyvät, pohjoiset taantuvat. Lajien levinneisyys ja runsaussuhteet muuttuvat</p> <p>Ilmaston lämpeneminen muuttaa olosuhteita otolliseksi vieraslajien leviämiseksi. Uudet lajit kulkeutuvat alueelle ihmisen mukana.</p> <p>Maastoliikenne. Erityisesti kevätaikainen maastoliikenne ja väärillä paikoilla leirytyminen voi häiritä direktiivilajien pesintää.</p>
1.3	LUONTOARVOT Lintudirektiivin lajit	<p>Kaikki ihmisen toiminta voi aiheuttaa häirintää. Luvaton maastoliikenne levittää häirintää uusille alueille.</p> <p>Linnunmunien keräilyä tapahtuu edelleen ja uhka kohdistuu erityisesti tiettyihin lajeihin</p>
1.4	LUONTOARVOT erämaisuus	<p>Roskaaminen, varsinkin jokien varsilla (Lätäseno, Poroeno)</p> <p>Luvaton maastoliikenne haittaa ihmisten erämaakokemuksia. Kesäaikainen maastoliikenne ylläpitää uria, jotka vähentävät alueen erämaisyyttä.</p> <p>Motorisoidun liikkumisen nopea lisääntyminen lisää melua ja maaston roskaantumista</p> <p>Ilmaliikenteen aiheuttama melu. Ilmaliikenne on parantanut kaukaisten kohteiden saavutettavuutta ja sitä kautta vähentänyt niiden erämaisyyttä.</p> <p>Maastoliikenneurien kunnostaminen tai uusien rakentaminen. Vanhat urat eivät maisemoidu ja mönkijät kuluttavat maastoon uusia uria</p> <p>Luvaton rakentaminen. Erämaa-alueella on luvattomia rakennuksia, joista osaa käytetään jatkuvasti yritystoiminnassa. Luvaton rakentaminen uhkaa lisääntyä, ellei siihen puututa</p>
1.5	LUONTOARVOT Geologiset kohteet	Ei uhkia
2.1	KULTTUURIARVOT Luonnon- ja kulttuurimaisemat	<p>Virkistyskäyttö Reittien kuluminen jättää jälkensä maisemaan.</p> <p>Virkistyskäyttö Roskaantuminen ja huonosti hoidettu jätehuolto voivat pilata maisemaa.</p> <p>Tiedonpuute. Alueesta on inventoitu vasta osa. Se, ettei koko alueen kulttuuriperintökohteita tunneta, on myös uhka niiden säilymiselle</p> <p>Puhelinliikenteen vaatimat linkkimastot eivät sovi erämaahan</p> <p>Virkistyskäyttö: Arkit näkyvät maisemassa kauas ja niiden keskittymät voivat pilata maisemakokemuksen</p> <p>Maastoliikenne kuluttaa kulttuuriperintökohteita, koska esim. maastoliikenneurat menevät juuri tasaisia vanhoja asuinkenttiä pitkin.</p>
2.2	KULTTUURIARVOT Saamelaiskulttuuri	<p>Matkailun yritystoiminnan kehittyminen ja laajeneminen voi aiheuttaa ristiriitoja perinteisten saamelaiselinkeinonharjoittajien ja matkailuyrittäjien välillä</p> <p>Saamenkieliset paikannimet unohtuneet tai vääristyneet. Saamenkielisen luontosanaston katoaminen on uhka perinnetiedon välittymiselle ja kulttuurin säilymiselle.</p> <p>Kilpaileva maankäyttö. Saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytysten heikkeneminen muun maankäytön vuoksi (ks. poroelinkeinoon liittyvät uhat, jotka koskevat yleisesti myös saamelaiskulttuuria).</p>

2.3	KULTTUURI ARVOT Paikalliskulttuuri ja eräkulttuuri	Virkistyskäyttö Suositujen leiripaikkojen ja kalavesien rantojen roskaantuminen haittaa myös paikallisia luonnonkäyttäjiä
		Ylikalastus uhkaa joidenkin rautujärvien kalakantoja
		Luvaton maastoliikenne karkottaa luonnon rauhasta kiinnostuneita. "huiputtaminen"
3.1	VIRKISTYS- JA ELINKEINOKÄYTTÖ Luonnon ja kulttuurikohteiden virkistyskäyttö	Virkistyskäyttö Lentoliikenne voi häiritä muita luonnonkäyttäjiä
		Retkeilypalveluiden resurssien riittävyys tulevaisuudessa
3.2	VIRKISTYS- JA ELINKEINOKÄYTTÖ Matkailun yritystoiminta	Julkisuuskuva , kestävän luontomatkailun vastainen toiminta vähentää alueen vetovoimaa
		Hallitsematon luonnonkäyttö , joka pilaa retkeily- ja matkailuympäristön syö maata elinkeinon alta. Matkailukäytön pitää olla kestävä
		Safari- ja koiravaljakko-yritysten liiketoimintaa vaikeaa laajentaa, kun maastossa ei ole tarpeeksi tukikohtia matkailutuotteiden kehittämiseksi
		Ylikalastus, arkit, ristiriidat paikallisen luonnonkäytön kanssa
3.3	VIRKISTYS- JA ELINKEINOKÄYTTÖ Erätalous	Veden laadun huononeminen, kalaston muutos (jätehuolto, ilmastonmuutos)
3.4	VIRKISTYS- JA ELINKEINOKÄYTTÖ Poronhoito ja muut luontaiselinkeinot	Voimakas laidunnuspaine estää laitumien palautumista ja saattaa heikentää elinkeinon kannattavuutta
		Poroille tärkeitä ympäristöjä otetaan muuhun käyttöön tai porolle tärkeää ravintoa tuhoetaan.
		Poronhoidolle erityisen tärkeillä alueilla eri vuodenaikoina on häiriötekijöitä, jotka vaikuttavat elinkeinon harjoittamiseen. Erityisesti häiriöt vasomisalueella vasomisaikana ovat uhka, sillä ne aiheuttavat poroille keskenmenoja ja voivat ajaa vaatimet hylkäämään vasojaan, mikä johtaa vasakatoon.
		Pedot ; erityisesti ahmat, verottavat porokarjaa
		Jokamiesoikeudella liikkuvat koiravaljakot voivat pelottaa poroja, hajottaa tokkia ja aiheuttaa siten paljon turhaa työtä
		Malminetsintä ja perustutkimukset.
		Metsästäjien koirat voivat häiritä poronhoitoa.
		Akwé: Kon-työryhmän näkemys: Tiedonpuute. Hallinnon tietämättömyys poronelinkeinosta, saamelaisesta poronhoidosta, tärkeistä laidun- ja vasotusalueista sekä muista porolle tärkeistä elinympäristöistä ja ravinnosta Laajan neuvottelu-oikeuden puuttuminen Alueeseen liittyvässä päätöksenteossa ja tiedon levittämisessä ei oteta riittävästi huomioon paliskunnan lisäksi perinteistä siida-järjestelmää ja kyläryhmillä (ja perhekunnilla) ei ole riittävästi neuvottelu-oikeutta erämaa-alueita koskevien asioiden käsittelyssä.
Ilmastonmuutos. Ilmaston muuttuminen koetaan suureksi uhkaksi, koska sääolosuhteet voivat muuttua radikaalisti. Esimerkiksi talvella maan päällä on jääkerros, jonka lävitse poro ei pääse kaivamaan ravintoa. Lisäksi ilmaston muuttuminen voi tuoda eläintauteja.		
TAVOITTEEN ASETTELU		
12 Uhkatekijöiden torjuminen, vaikutusten arviointi ja seuranta		

Lomakkeella määritellään päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet alueen keskeisiin arvoihin kohdistuvien uhkatekijöiden torjumiseksi. Osaan uhkista voidaan vaikuttaa tässä suunnitelmassa toimenpidelomakkeilla 14–18 kuvatuilla toimenpiteillä.

Päämäärä on selkeä kuvaus suojelu- tai käyttöarvon toivotusta kehityksestä pitkällä aikavälillä, ja sitä tarkennetaan edelleen tavoitteen kuvauksessa. Päämäärät kuvaavat alueen hoidosta ja käytöstä vastaavien tahtotilaa suhteessa suunnittelualueen arvoihin.

Tässä suunnitelmassa on asetettu kuusi päämäärää:

- Päämäärä 1: Uhanalaisten ja luonto- ja lintudirektiivissä mainittujen eläin- ja kasvilajien esiintymät säilyvät elinvoimaisina
- Päämäärä 2: Luontodirektiivin luontotyypit ja uhanalaiset luontotyypit säilyvät
- Päämäärä 3: Vesistöjen ja niiden eliöstön tila säilyy erinomaisena
- Päämäärä 4: Käsivarren erämaisuus säilyy, samoin sen vetovoima ainutlaatuisena luontomatkailukohteena
- Päämäärä 5: Poronhoidon ja laidunrauhan turvaaminen
- Päämäärä 6: HKS tukee saamelaiskulttuurin elinvoimaisuutta

Kehittämismahdollisuuksia on tunnistettu kaksi:

- Kehittämismahdollisuus 1: Luontomatkailun kansainvälinen kehittäminen ja alueen tunnettuuden lisääminen yhdessä Norjan ja Ruotsin kanssa
- Kehittämismahdollisuus 2: Käsivarren erämaa-alue on toiminnaltaan ja tunnettuudeltaan Suomen erämaa-alueiden ykkönen.

Vaikutusten arviointitaulukko

Suunniteltujen toimenpiteiden ekologisia, sosiokulttuurisia ja paikallistaloudellisia vaikutuksia arvioidaan suunnitelmakauden ajalle (noin 15 vuotta). Vaikutusten tulisi olla sellaisia, että ne eivät aiheuta haittaa ympäristölle ja että ne edesauttavat suunnitelman päämäärien saavuttamista.

Seuranta

Suunniteltujen toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan mittareilla, jotka kuvaavat mm. toimenpiteistä aiheutuneita muutoksia, kuten tapahtumien kappalemääriä, asiakastyytyvyyttä, tiedon laatua jne.

13A Vyöhykejako: Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke

- Vyöhyke, jolle suuntautuu suurin osa virkistyskäytöstä
- Alueella sijaitsee suurin osa auto- ja varaustuvista, ainoa merkitty kesäreitti, Kalottireitti, sekä merkityt talviajan kulku-urat. Vyöhykkeellä sijaitsevat myös ohjelmanpalveluiden tukikohdiksi tarkoitetut vuokratuvat moottoroiduille ja muilla keinoin kuin omin voimin liikkuville ohjatuille luontomatkailuryhmille, sekä kaikille kävijöille tarkoitetut vuokratuvat.
- Suunnitelmakaudella arvioidaan tarvetta ja mahdollisuuksia avata Metsähallituksen moottorikelkkaura Kilpisjärveltä Haltille.
- Palvelurakenteita ja taukopaikkoja kuten vanhoja tupia voidaan korvata uusilla; tupia voidaan kunnostaa, laajentaa, poistaa tai siirtää tarkoituksenmukaisempaan kohtaan, ja niiden käyttötarkoitusta voidaan muuttaa. Palveluvarustuksen käyttötarkoitusta voidaan tarvittaessa muuttaa mm. ohjelmanpalveluiden tukikohdaksi.
- Voidaan myöntää osoitetuille urille moottorikelkkasafarilupia ja muita yrityslupia ohjelmanpalveluyrittäjille. Maastoliikenneluvan saanut voi saada seurassaan liikkuvalla henkilöllä luvan samoin perustein.
- Yritystukikohdat ja leiripaikat sijoitetaan tälle vyöhykkeelle. Leirytymlupia ohjelmanpalveluyrittäjille voidaan myöntää tapauskohtaisesti ennalta sovittuihin paikkoihin. Luvassa määritellään leirytyksen ehdot. Leirytyksipaikat eivät saa sijaita uhanalaisten lajien kannalta aroilla tai muuten kulumisherkillä paikoilla, eikä niistä saa koitua haittaa porotaloudelle, retkeilijöille tai muille alueella liikkuville. Autiotupia ei ole tarkoitettu liiketoiminnallisen luontomatkailun yöpymistukikohdiksi.
- Metsähallitus myöntää paikkakuntalaisille lumettomana aikana maastoliikennelupia erämaa-alueelle pääsääntöisesti ainoastaan vakiintuneille erikseen määritellyille kulku-urille. Erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen) lupia voidaan myöntää myös kartalle merkittyjen urien ulkopuolelle. Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Kuitenkin esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön sekä tupien ja reittien huoltoon voidaan myöntää kesäaikaisia maastoliikennelupia.
- Metsähallitus myöntää matkailuun liittyvään helikopteritoimintaan laskeutumislupia erikseen nimettävälle laskeutumispaikoille. Lupa edellyttää erillistä sopimusta, jossa sovitaan yksilöityjen laskeutumispaikkojen lisäksi mm. jätehuoltoasioista.

- MH:n ja Käsivarren paliskunnan ja sen siidojen yhdessä sopimat tärkeimmät talvilaidun- ja vasoma-alueet rauhoitetaan 1.4.-1.6. väliseksi ajaksi niiden sovittavien käyttömuotojen osalta, joita MH sopimuksin tai luvituksin mahdollistaa saamelaisen poronhoidolle aiheutuvien haittojen ennaltaehkäisemiseksi ja saame-laiskulttuurin turvaamiseksi.

13B Vyöhykejako: Syrjävyöhyke

- Tarkoituksena turvata luontaiselinkeinojen harjoittaminen ja porojen laidunrauha ja rajata virkistyskäytön vaikutukset osalle erämaa-alueetta.
- Reitistöä ei laajenneta, eikä palveluvarustusta rakenneta lisää, mutta jokamiesretkeilyn tukikohdat voidaan säilyttää.
- Maastoliikenneluvat yritystoimintaan myönnetään merkityille moottorikelkkaurille.
- Metsähallitus myöntää paikkakuntalaisille kesäaikaisia maastoliikennelupia erämaa-alueelle pääsääntöisesti ainoastaan vakiintuneille erikseen määritellyille kulku-urille. Erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen) lupia voidaan myöntää myös kartalle merkittyjen urien ulkopuolelle.
- Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Kuitenkin esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön sekä tupien ja reittien huoltoon voidaan myöntää kesäaikaisia maastoliikennelupia.
- Metsähallitus myöntää matkailuun liittyvään helikopteritoimintaan laskeutumislupia erikseen nimettyville laskeutumispaikeille. Lupa edellyttää erillistä sopimusta, jossa sovitaan yksilöityjen laskeutumispaikkojen lisäksi mm. jätehuoltoasioista.

13C Vyöhykejako: Rajoitus- ja luonnonarvovyöhykkeet.

- Ännjaloanjin luonnonsuojelualueella liikkuminen merkittyjen polkujen ulkopuolella on kielletty toukokuun 15. päivän ja syyskuun 1. päivän välisenä aikana. Poronhoito ja riekon pyynti sekä näihin liittyvä liikkuminen on kuitenkin sallittu

TOTEUTUS

14 Luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelun toimenpiteet

Luonnonsuojelu

- Turvataan tunturiperhosseurannan jatkuvuus resurssien salliessa.
- Tarkistetaan 50 uhanalaisten ja 120 erityisesti suojeltavien selkärankaisten esiintymispaikkaa/vuosi.
- Tehdään karvamaksaruohon seuranta viiden vuoden välein.
- Jatketaan naalinpesien tarkistusta.
- Täydennetään luontotyyppitietoja kulumiselle herkistä luontotyypeistä, ravinteisista ja kalkkivaikutteisista luontotyypeistä, lehdoista, tuntureiden kalkki- ja virtavesivaikutteisista sara- ja vihviläkasvustoista ja muista kalkkivaikutteisista luontotyypeistä. Täydennetään myös tunturikoivikoiden luontotyyppitietoja.
- Informoidaan paliskuntia uhanalaisten lajien esiintymistä ja herkistä luontotyyppikohteista, joilla ei tulisi tehdä porojen lisäruokintaa. Paliskunnalle toimitetaan tietoa huomioonotettavista laji- ja luontotyyppi-esiintymistä.
- Jatketaan ja tehostetaan ketun poistamista.

15 Luonnon virkistyskäyttö: retkeilyn ja luontomatkailun toimenpiteet

- Uudistetaan reittimerkinnot Kalottireitillä Kilpisjärven ja Somasjärven sekä Pihtusjärven ja Haltin välillä
- Uudistetaan reittimerkinnot ja rakenteet Metsähallituksen merkityllä moottorikelkkauralla välillä Kilpisjärvi-Palojärvi ja Saarikoski (Viššát)-Raittijärvi (Ávžžásjávri). Urasto suljetaan 2.5.
- Peruskorjataan ja ylläpidetään alueen auto- ja varaustupia laaditussa tärkeysjärjestyksessä, käytössä olevien resurssien mukaan. Ensimmäisiksi ylläpidettäviä retkeilyn palvelurakenteita ovat Kalottireitin autiotuvat (Halti, Kopmajoki, Meekonjärvi (Mekonjärvi)) ja auto- ja varaustuvat (Kuonjarjohka, Pihtusjärvi (Bihčosjávri) ja Halti) sekä Meekonjärven varaustupa ja Termisjärven (Dierpmesjávri) auto- ja varaustupa sekä Lossujärven (Lossujávri) autiotupa, toissijaisia Hirvasvuopio (Sarvvisvuohpi), Jogasjärvi, Porojärvi, Tenomuotka (Deatnomuotki) ja Ropi. Viimeisinä ylläpidettäviä resurssien salissa Aatsa (Ádjájoga), Kaskasjoki (Gaskasjoga), Kutukoski (Goddeguoikka), Puvrasjohka, Taabma (Dápma), joista osa voidaan myös poistaa käytöstä tai tarvittaessa siirtää korvaamaan käytöstä poistuvaa tupaa.
- Uudistetaan ylläpidettävien tupien käymälät ja huoltorakennukset

- Uudistetaan Bierfejoen (Bierfejoga) ja Vuomakasjoen (Vuopmegašjoga) polkusillat ja resurssien salissa myös Torisenon (Doareseanu) silta. Uudistetaan Meekon pahdan alla sekä Saarijärven ja Kilpisjärven välillä olevat pitkospuut
- Kunnostetaan yritysten käyttöön yksi autiotupa
- Merkitään helikoptereiden laskeutumispaikat (10 kpl) ja rakennetaan Poroenon (Boazoeanu) laskeutumispaikalle taukopaikka
- Rakennetaan valituille järville kaksi vesitason laskeutumispaikkaa

16 Erätalouden toimenpiteet

- Alue säilytetään kokonaisuudessaan metsästyskäytössä
- Alueen metsästyspainetta seurataan ja tietoa välitetään. Kuntalaisten harjoittama metsästys huomioidaan ja lupamäärä mitoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväksi
- Metsähallituksen tehtävänä on tarjota metsästysmahdollisuuksia valtion omistamilla alueilla tasapuolisesti, asettaen etusijalle ne, joilla ei ole muuta metsästysmahdollisuutta.
- Metsästyksen säätely perustuu Metsähallituslain mukaan annettuun kiintiöpäätökseen, jolla taataan metsästyksen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys sekä turvataan paikallisten asukkaiden oikeudet
- Pienpetopyyntiä pyritään tehostetusti kohdentamaan erityisesti ihmisen vaikutuksesta lisääntyneeseen pienpetokantaan
- Hirvenmetsästäjät voivat laittaa nuolukiviä
- Riekonpyynnissä voidaan hyödyntää ansakaarteiden rakentamiseen tarvittavaa pensaikkoa (koivua ja pajua)
- Kalastuslain muutos: Yksi lupa koko maahan (ent. kalastuksenhoitomaksu ja läänin viehelupa on yhdistetty yhdeksi luvaksi koko valtakunnassa). Toimeenpanevat asetukset voivat tuoda lähinnä saalista/saaliin määrää ja kokoa koskevia rajoituksia.
- Paikalliset erityisoikeudet ovat nyt uuden kalastuslain (379/2015) mukaiset: Ylä-Lapin kalastuslupa valtion vesiin lohen ja taimenen nousualueita koskevin rajoituksin. KaL 10 §:n mukaisiin lupiin ei ole tulossa asetuksella muutoksia paikallisia kalastajaryhmiä koskien.

17 Muun luonnonvarojen ja alueiden käytön toimenpiteet

- Marjastus ja sienestys on sallittu koko alueella lukuun ottamatta Ännjaloanjin rajoitusosaa, jossa liikuminen merkittyjen polkujen ulkopuolella on kielletty toukokuun 15. päivän ja syyskuun 1. päivän välisenä aikana
- Metsähallitus myöntää ilma-aluksille laskeutumislupia luontomatkailun tarpeisiin erikseen nimettävälle laskeutumispaikoille
- MH:n ja Käsivarren paliskunnan ja sen siidojen yhdessä sopimat tärkeimmät talvilaidun- ja vasoma-alueet rauhoitetaan 1.4.–1.6. väliseksi ajaksi niiden sovittavien käyttömuotojen osalta, joita MH sopimuksin tai luvituksin mahdollistaa, saamelaidun poronhoidolle aiheutuvien haittojen ennaltaehkäisemiseksi ja saamelaiskulttuurin turvaamiseksi.

Liikkumisluvat lumipeitteisenä aikana

- Enontekiön kunnan asukkaille myönnetään lumipeitteiselle ajalle maksuton maastoliikennelupa, jolla saa ajaa myös erämaa-alueilla.
- **Virkistysvyöhyke:** Metsähallituksen moottorikelkkaurilla on kelkkailu sallittua luvan ostaneille. Maastoliikennelupia moottorikelkkasafaritoimintaan sekä muita yrityslupia voidaan myöntää ohjelmaluvilyrittäjille Metsähallituksen voimassa olevan maastoliikennelupien myöntämisperiaatteen ja -ohjeen mukaisesti.
- Moottorikelkkasafareille/safaritoimintaan myönnetään maastoliikennelupia ainoastaan moottorikelkkaurille sekä Metsähallituksen, Käsivarren paliskunnan ja sen siidojen yhdessä sopimille reiteille, ettei siitä aiheudu saamelaidun poronhoidolle merkittävää haittaa.
- Suunnitelmakaudella voidaan muuttaa risureitti Kilpisjärveltä Haltille Metsähallituksen moottorikelkkailu-uraksi tai vastaavaksi, mikäli järjestely arvioidaan kokonaisvaltaisesti olemassa olevaa käytäntöä paremmaksi. Mikäli risureitistä tehdään moottorikelkkaura tai vastaava, neuvotellaan asiasta paliskunnan kanssa riittävän aikaisessa vaiheessa poronhoitolain 53 §:n mukaisesti.

Syrjävyöhyke: Metsähallituksen moottorikelkkaurilla kelkkailu sallittua luvan ostaneille.

Liikkumisluvat sulan maan aikana

- **Virkistysvyöhyke:** sulan maan aikaan maastoliikennelupia myönnetään maastovaurioiden välttämiseksi hyvin rajoitetusti. Erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen) lupia voidaan myöntää myös kartalle merkittyjen urien ulkopuolelle. Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Kesäaikaisia maastoliikennelupia voidaan kuitenkin myöntää esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön sekä tupien ja reittien huoltoon. Metsähallitus voi myöntää maastoliikennelupia perustellusta syystä myös muihin tarkoituksiin.

Syrjävyöhyke: Metsähallitus voi myöntää paikkakuntalaisille sulan maan aikaisia maastoliikennelupia erityisistä painavista syistä (esim. hirvenruhon poiskuljettaminen). Metsähallitus myöntää paikkakuntalaisille ja matkailupalveluiden järjestämiseen kesäaikaisia lupia vain poikkeustapauksissa ja valmiille urille, kuten Kalkkooaivi–Munnikurkkio (Galgg’oaivi–Muonnjagorži). Ulkopaikkakuntalaisille Metsähallitus ei pääsääntöisesti myönnä kesäaikaisia maastoliikennelupia. Kesäaikaisia maastoliikennelupia voidaan kuitenkin myöntää esimerkiksi perusteltuun tutkimuskäyttöön sekä tupien ja reittien huoltoon.

- Joukkotapahtumia ja leiritoimintaa voidaan järjestää Metsähallituksen luvalla/suostumuksella.
- Jokamiehenoikeudella tapahtuva pyöräily, ratsastus, kiipeily ja porovaljakolla ajo ovat sallittuja muualla paitsi Ännjaloanjin suojelualueella. Ratsastusyrittötoiminta ohjataan osoitetuille urille ja koiravaljakko-toiminta Kilpisjärvi-Halti -safaryiryksille määritellylle uralle sekä Kilpisjärvi - Raittijärvi - Karesuvanto - Palojärvi viralliselle valtakunnalliselle moottorikelkkailu-urastolle.
- Alueelta voidaan ottaa pieniä määriä maa-aineksia olemassa olevien kulku-urien parantamiseen.
- Poronhoitotöissä liikkuaan poronhoitajat eivät tarvitse poltto- ja laavupuunottolupaa.
- Erämaalain mukaan kaivospiirejä (kaivoslupaa) ei saa määrätä erämaa-alueelle ilman valtioneuvoston lupaa.
- Metsähallitus ei myönnä kaivoslain 9 §:n mukaisia maanomistajan suostumuksia saamelaisen kotiseutualueella tapahtuvaan malminetsintään.

17 b Poronhoidon toimenpiteet

- Metsähallitus jatkaa yhteistyötä paliskunnan kanssa, neuvottelee paliskunnan kanssa ja pyytää siltä lausuntoja maankäyttöön liittyvissä asioissa.
- Porojen ruokkiminen valtion hallinnassa olevien vesistöjen päällä ja vesistöjen välittömässä läheisyydessä on kielletty. Kuivaa heinää voidaan kuitenkin käyttää apuna jääpeitteisillä vesialueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä porojen kokoamiseksi erotuksiin ja porojen siirtämistä varten. Porojen kokoamiseen käytetyt heinät on siivottava välittömästi toiminnan jälkeen, jos heinää jää merkittävästi vesistöjen päälle.
- Metsähallitus ja paliskunta sopivat yhdessä mahdollisista muista kohteista, joissa poroja ei tulisi ruokkia
- Pyritään rauhoittamaan poronhoidolle erityisen tärkeitä vasotus- ja talvilaidunalueita muulta toiminnalta.

18 Hallinto

- 1.) Metsähallitus jatkaa voimassa olevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia edellyttäen, että niiden käyttötarkoitus ei muutu erämaalain vastaiseksi.
- 2.) Metsähallitus voi luovuttaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (1676/2015) mukaisia erityisen etuuden käyttöoikeuksia tukikohdan sijoittamista varten. Hakijan tulee täyttää rahoituslain kriteerit. Hakijan on oltava kuntalainen.
- 3.) Kalastuksen tai metsästyksen (muut kuin luontaiselinkeinojen harjoittajat) perusteella uusia tukikohtapaikkoja ei myönnetä.
- 4.) Poronhoidon tarpeisiin voidaan tehdä käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia. Uusien poroaitojen riistaturvallisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan.
- 5.) Metsähallitus voi luovuttaa myös muita sellaisia käyttöoikeuksia, jotka eivät ole erämaalain vastaisia.

19 Resurssit

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamiseen tarvittavat resurssit ovat jatkuvaluonteiset menot yhteensä 177 000 euroa vuodessa ja kertaluonteiset menot 3 081 000 €, yhteensä **5 736 000** euroa viidentoista vuoden suunnitteluajalle laskettuna.

20 Osallistaminen

Metsähallituksen tueksi perustettiin yhteistyöryhmä, jossa on ollut edustettuna ne tahot, joita suunnitelma eniten koskettaa. Yhteistyöryhmä osallistui myös vuonna 2013 tehtyyn selvitystyöhön Käsivarren erämaa-alueen edellytyksistä kansallispuistoksi. Kansallispuistoselvityksen aikana järjestettiin yleisötilaisuuksia, joissa käsiteltiin monipuolisesti samoja aiheita, joita hoito- ja käyttösuunnitelma käsittelee. Hoito- ja käyttösuunnitelmatyön aluksi järjestettiin v. 2012 kolme avointa yleisötilaisuutta eri puolilla Enontekiötä. Lisäksi on järjestetty erillisiä

tilaisuuksia mm. yrittäjille ja Kilpisjärvellä lomaileville norjalaisille. Vuonna 2012 oli avoin verkkokeskustelu, jossa pyydettiin ja saatiin kommentteja erämaa-alueen hoidosta ja käytöstä. Kansallispuistoselvityksen aikana oli toinen verkkokeskustelu, jossa käytiin vilkasta keskustelua mm. maastoliikenteestä.

Kun työ alkoi vuonna 2012, Metsähallitus pyysi Saamelaiskäräjiä nimeämään neljä edustajaa yhteistyöryhmään, koska Akwé: Kon -toimintaohje otettiin vasta myöhemmin osaksi Metsähallituksen alueiden käytön suunnittelua. Käsivarren Akwé: Kon-ryhmä perustettiin vasta vuonna 2015.

Lausuntokierroksen jälkeen Metsähallitus kävi Saamelaiskäräjien ja Käsivarren paliskunnan kanssa saamelaiskäräjälain 9§ ja poronhoitolain 53 § edellyttämät neuvottelut.